СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXI. Число 49. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 28. лютого, 1923. — VOL. XXXI. No. 49. Jersey City, N. J., Wednesday, February 28, 1923. THREE CENTS

ЗБІРКА НА ФОНД

Негайної Допомоги Рідному Краєви продовжена до дня 28-ого лютого с. р., для доповнення означеної суми 30,000 долярів.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ: — ДОПИЛЬНУЙТЕ ВПОРУ АБИ КОЖДА ГРОМАДА СПОВНИЛА СВІЙ НАРОДНІЙ ОБОВЯЗОК! ДЛЯ ДОВЕРШЕННЯ ФОНДУ ТРЕБА; ЩОБИ КОЖДА ГРОМАДА ЗЛОЖИЛА ТРЕТЮ ЧАСТИНУ ТОЇ СУМИ, ЯКУ ЗЛОЖИЛА НА ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ. ТОЖ ДОЛОЖІТЬ ТРУДУ І ЖЕРТВ ЩОБИ СПОВНЕННЄМ СЬОГО ОБОВЯЗКУ ДЛЯ РІДНОГО КРАЮ АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ ОСЯГНУЛИ ЗНОВА ПОВНИЙ УСПІХ!

ДЕМОКРАТИЧНІ СЕНАТОРИ ЗА ПРОПОЗИЦІЄЮ РЕПУБЛИКАНСЬКОГО ПРЕЗИДЕНТА

ЗАТЕ СЕНАТОРИ ЙОГО ВЛАСНОЇ ПАРТІЇ НЕ ОДУШЕВЛЯЮТЬСЯ УЧАСТЮ АМЕРИКИ В МЕЖИДЕРЖАВНІМ СУДІ.

ВАШІНҐТОН, 26. лютого. — З приватних заяв сенаторів про пропозицію президента Гардинґа дати американському урядови право висилати представника до Світового Суду Справедливости при Лізі Народів, показується справді небувала річ: майже всі демократичні сенатори годяться на пропозицію Гардинґа, тоді як републиканські сенатори відносяться до неї з великою резервою (застереженнєм), дарма що вона вийшла від президента з їх партії.

Декотрі републиканські сенатори висловлюються про пропозицію Гардинґа без всяких обиняків. Каліфорнійський сенатор Джансон говорив про Гардинґову пропозицію з кпинами, виказуючи її суперечности, які полягають в тому, що президент хоче з одної сторони участи Америки в одній інституції Ліґи Народів, а не хоче її участи в другій.

Пропозиція Гардинґа перейшла нині під обради сенатового комітету для заграничних справ, котрий возьме її під розвагу вже відай завтра.

ПАЧКОВАННЄ ІМІҐРАНТІВ ДО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

ВАШІНҐТОН, 26. лютого. — Секретар (міністер) праці Дейвіс, до котрого належать іміґраційні справи, заявив нині публично, що його уряд почав широке слідство в справі пачковання іміґрантів до Злучених Держав.

Пачкарство іміґрантів має бути розгалужене широко. Переконався про се уряд недавно, коли йому прийшлося відставити назад до Европи 196 іміґрантів, котрі приїхали до Злучених Держав проти постанов законів іміґраційного та моряцького. Пачковання полягало в тому, що іміґрантів записувано на кораблях за моряків проти виразної постанови американського моряцького закона, а по приїзді корабля до Америки випускано їх на беріг немовби на відпустку, з якої вони вже до корабля не вертали. Наслідком сих обманьств кораблі, які звичайно вдоволялися залогою з 30 до 40 люда, набирали, як показують їх книги, навіть і по 180 люда. В той спосіб перепачковано велику масу іміґрантів з Азії, Балкану та других частий світа. Називалося се „бутлеґінґ оф іміґрантс" (слово „бутлеґінґ" вживається на означеннє пачковання горівки).

Великі маси іміґрантів, перепачкованих в той спосіб, мають находитися в великих промислових центрах здовж побережа Атлянтійського Океану. Власне сюди зверне своє слідство іміґраційний уряд. Справа стає ще більше замотана, бо й зелізничі юнії віднеслися недавно до секретаря праці проти вживання яко страйколомів чужинецьких робітників, перепачкованих до Злучених Держав зелізничими підприємствами.

КОМПРОМІС В СПРАВІ КРЕДИТУ ДЛЯ ФАРМЕРІВ

ВАШІНҐТОН, 26. лютого. — Рільничий комітет палати послів предложив нині повній палаті до ухвалення новий проект про кредити (позички) для фармерів. Сей проект є компромісом (злагодою) межи двома проектами в сій справі, з котрих один вийшов від Кепера, а другий від Ленрута та Андерсона.

На основі сього проекту федеральний уряд мавби завести 12 банків для фармерського кредиту, даючи на се по 5 міліонів долярів на кождий банк та стаючи одиноким уділовем сього підприємства.

Оба згадані проекти погоджено за почином президента Гардинґа, котрий домагався закона про фармерські кредити яко одної з головних праць сього конґресу. Члени конґресу заявляють, що проект буде ухвалений без великого спротиву.

УРЯД ПРОТИ ЗЛУКИ ВЕЛИКИХ РІЗНИЦЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

ВАШІНҐТОН, 26. лютого. — Секретар (міністер) рільництва Волес запротестував нині урядово проти злуки двох великих американських різницьких підприємств, а саме Армура та Свифта.

Злука мала бути переведена так, що спілка Армура мала викупити всі або більшість шерів (уділів) Свифта. Уряд протестує проти тако їзлуки на тій основі, що така злука противиться законови про нищеннє свобідної конкуренції (суперництва). При помочи такої злуки директори спілки Армура будуть могти самовільно установляти ціни на всі мясні продукти (вироби).

РУХ ПРОТИ КУ-КЛАКС-КЛЕНА

ШІКАҐО, 26. лютого. — Луизіянський губернатор Паркер отворив нині в Шікаґо тиждень проти Ку-Клакс-Клена. В своїй промові Паркер закликав населеннє міста до розбиття сеї орґанізації, що хоче заступити уряд правліннєм маскованої товпи, вкотрій боягуз має бути в одній особі і прокуратором, і суддею, і лавою присяжних, і катом.

Вілієм С. Симс, контрадмірал Американської фльоти, виголосив знов в місті Сейнт Луис промову, в котрій заявив, що коли Ку-Клакс-Клена не потрафить зломити уряд законом, то американська суспільність буде мусіти зарядити місячні польовання на його членів та проголосити надгороду за вуха членів.

ЦІЛА РОДИНА ЗАТРОЇЛАСЯ СВИНИНОЮ

До полісмена, стоячого 158-ій увлиці в нюйорській дільниці Бронкс, заволікся в неділю рано один Н. Колей та повідомив поліцая, що він захорів з цілою родиною на тяжке затроєннє жолудка. Полісмен сейчас завізвав шпитальний амбулянс, а наспівши лікар ствердив, що справді ціла родина, зложена з 6 осіб, а то батька, матери та 4 дрібних дітий, захоріли на тяжке затроєннє жолудка, зївши консервованої свинини. Їли вони її на вечеру, а на другий день всі пробудилися з такими болями в жолудку, що ніхто з них навіть встати з ліжка не міг. Один батько родини насилу зволікся з ліжка та вийшов на вулицю. Лікар забрав всіх до шпиталя, де їм випомповано жолудки. Лікарі кажуть, що нікому не грозить поважна небезпека.

ДИСКУСІЯ ПРО СХІДНУ ГАЛИЧИНУ У ВІДЕНСЬКІМ УНІВЕРСИТЕТІ

Дня 26. I. відбувся на тутешнім університеті публичний виклад студента п. Семена Гуцуляка на тему: „Правне становище Сх. Галичини". На вступі прелеґент зясував розвій історії Східної Галичини від княжих аж до нинішних часів. Докладніще спинився на період обняття влади ЗУНР. в 1918 р., говорив про активну участь цілого населення в боротьбі з Поляками і про допомогу Польщі зі сторони Франції — у формі армії Галера. Начеркнув визвольну боротьбу нашої Армії на Великій Україні. Дуже докладно зі становища міжнародного права зясував прелеґент зацікавленому професорови і слухачам усі міжнародні договори, що відносяться до Східної Галичини. Під конець виказав, що Східна Галичина творить окрему етнографічно-політичну й міжнародню територію, якоїævереном є держави аліянтські, а яка тільки тимчасово є під військовою окупацією Польщі. Зацікавленнє професора і слухачів було найзвичайне, чого доказом була жива дискусія, чи Східна Галичина є окремою державою, чи ні? З огляду на пізну пору закінчив професор міжнародного права дискусію, прилучуючись уповні до становища Гуцуляка. З огляду а чужинців сей виклад на університеті є дуже цінний.

АРЕШТ С.-Р. ОРҐАНІЗАЦІЇ В СИБІРУ

„Накануне" повідомляє Представником державного політичного управління в Сибіру оголошено слідуюче офіціяльне повідомлення: органами державного політичного управління в Сибіру одрита і ліквідована контрреволюційна есеро-білогвардійська орґанізація, яка охоплювала Західну Сибір і частину Уралу. До комітету орґанізації належали есери — Окулич, Чижевський, Островський, Хухорів. На чолі військового відділу стояв білогвардейський офіцер, колишній командир повстанчих загонів під час петропавловсько-ішемського повстання отаман Незнамов. Військовий виділ переводив формування бойових частин під гаслом: „Хай живе Михайло Романов", обєднуючи головним чином старшин. Залізничий виділ мусів в випадкові виступу улаштувати замішку в працях сибірської залізниці, утворюючи для сього затори на вузлових станціях. Основною частиною орґанізації являлись головним чином куркульські елементи села, духовенство, окремі елементи старшинства, залізничників й совітських служачих. Арештовано 300 активних членів орґанізації. Справу передано до сибірського виділу Верховного трибуналу ВЦСК.

РОЗСТРІЛ НЕВЯДОМСКОГО

Дня 31. м. м. о годині пів до 9. рано виконано на склонах варшавської цитаделі смертельний присуд на убийнику Нарутовіча — Невядомскому. Невядомского вивезено з тюремної келії і перевезено на місце екзекуції в санітарному самоході, який двічі по дорозі псувався. На смерть ішов Невядомскі спокійно, просив щоб йому не завязували очей, не привязували до стовпа, та щоб цілили просто в голову. Коли чету жовнірів 21. п. п. уставлено в ряд, а прокуратор прочитав присуд, Невядомскі зняв блюзку, окуляри, а передавши їх рідні, сказав: „Вмираю за Польщу, яку запропащує Пілсудскі!" Відтак звернувся до жовнірів і сказав: „Я вам стану вигідно, стріляйте! Залунала сальва і Невядомскі повалився з ніг. Лікар ствердив негайну смерть.

МЕДИЧНИЙ ЖУРНАЛ НА ЕМІҐРАЦІЇ

Спілка українських лікарів в Ч. С. Р. приступає до видавання українського медичного журналу; проситься всіх українських лікарів, які хотілиб свої статі містити в цьому органі, висилати їх на слідуючу адресу: Spolek ukrainskych lekaru v Č. S. R. Praha III. Šarikova 4. III.

ВІДЧИТЬ ПРОФ. П. КАРМАНСЬКОГО ПРО БРАЗИЛІЮ

Дня 27. січня с. р. мав проф. П. Карманський, відпоручник Галицького Уряду на Бразилію, відчит про Бразилію й Арґентину у Відні. Були се уривки з записок нашого поета, які він писав, подорожуючи по українських оселях Південної Америки, а на кінці — трохи фактичних інформацій про розміри української кольонізації в тих краях, про культурні й економічні відносини й ин. Уривки з записника, в яких шановний прелеґент передає свої переживання і свої враження у країні пралісів і первісної культури, своєю формою і змістом не похожі на звичайні записки подорожуючих, тільки є се гарний поетичний твір прозою, а тут і там віршами, перенятий теплотою і любовю до природи і людей та вірою у творчі сили власного народу. Наші кольоністи у Бразилії є піонірами осілої хліборобської культури, зберегли всі питоменности своєї нації, тільки потрібують доброго й інтеліґентного проводу, щоб ті питоменности далі зберігали та передати молодшому поколінню, яке вродилося вже на місці. Проф Карманський знова повертає до Бразилії. Велика реставраційна саля Учительського Дому на Йозефсґассе була майже повна. Публика нагородила прелеґента рясними оплесками.

СОВІТСЬКА ПРЕСА ПРО ПОЗИЦІЮ ПОЛЬЩІ

Совітська преса, стурбована чутками про мобілізацію, яка нібито переводиться в Польщі, а також про концентрацію польських військ на німецькому кордоні в околицях Сувалок, Млави, Торуня і Тчева, в спеціяльних статтях обговорює позицію Польщі. „Правда" пише, що в випадку, коли би Польща виступила проти Німеччини, то це потягло би за собою дуже великі наслідки. Від щирого наміру польського уряду втриматись на мирній позиції в значній степені залежить розвиток подій на заході, який в випадку втягнення Польщі в імперіялістичну авантуру, може обернутись в загально-европейську катастрофу.

Стеклов в „Ізвестіях" говорячи про польську політику й про польських імперіялістів, пише, що совітська республика потрапить поставити свої озброєні сили так високо, що одібе всяку охоту до всіляких спроб ріжних імперіялістичних авантурників.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЗАПИТ У СПРАВІ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ У ФРАНЦУСЬКОМУ ПАРЛЯМЕНТІ

ВІДЕНЬ, 3. лютого. — На інтерпеляцію французького посла Де Ґаяра Банселя у французькому парляменті в справі надужить польської влади, доконуваних на українськім населенню Східної Галичини, премієр Пуанкаре дав осьяку відповідь:

Пане после:—

Під датою 17. січня с. р. Ви зволили подати до мого відома ноту з викладом жалоб українського населення Східної Галичини проти мір, заряджених в сій території польською військовою владою.

Як Вам відомо, на основі 91 артикулу сен-жерменського договору Східну Галичину відлучено від колишньої австроугорської монархії і вона остає тепер аж до остаточного вирішення її правного становища під суверенністю Головних Аліянтських Держав. Одначе, виконуючи поліційний мандат, який Найвисша Рада доручила в липні, 1919, польському правительству, війска і публична влада Польщі окупують і адміструють в сучасну хвилю Східну Галичину.

З уваги на се, компетентною до розсліду сих жалоб, на які Ви зволили звернути мою увагу, є лиш Конференція Амбасадорів яко орган Головних Аліянтських Держав; сі жалоби зрештою вже їй передано.

Прийміть, Пане Посол, запевнення мого високого поважання

Пуанкаре в. р.

ЛЯХИ ЗАЧИНАЮТЬ НОВІ ПРОЦЕСИ ПРОТИ УКРАЇНЦІВ

ЛЬВІВ, 10. лютого. — Тутешні польські часописі доносять, що в марті с. р. мають зачатись у Львові нові процеси проти Українців за „державну зраду", себто за зраду польщі.

АМЕРИКАНСЬКИЙ КОНСУЛЯТ У ВАРШАВІ ВЖЕ ВИДАЄ ПОТВЕРДЖЕННЯ НА ПАШПОРТИ ТІЛЬКИ ГОРОЖАНАМ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

ЛЬВІВ, 10. лютого. — Тутешні часописі доносять з Варшави, що тамошній американський консуль заявив, що вже більше не буде видавати „віз" (потверджень) на пашпорти горожан з Польщі, котрі хотять їхати до Злучених Держав Америки, бо визні вже пересягнули означене число, але буде видавати потвердження горожанам Східної Галичини, відки виїзні до Америки ще не пересягнули означеного числа.

ФРАНЦУЗИ ПРИЗНАЮТЬСЯ ДО НЕВДАЧІ У СВОЇЙ ОКУПАЦІЇ РУРЩИНИ

ПАРИЖ, 26. лютого. — Французькі урядовці зачинають розуміти прикре становище Франції в окупованій німецькій углевій долині Рур. Вони вже не вірять в успішність окупації і жалують, що так з нею завелися.

Вони тепер вже зневірились у те, аби Франція своєю військовою силою змогла змусити німецьких промисловців і робітників до продукції угля для неї.

Вони бачать, що перше діставали від Німеччини угле даром, а тепер кожда тона привезеного угля є заплачена і то так дорого, що за сю ціну з чужих країв можна 30 разів більше угля купити і привезти. З уваги на те французькі урядовці тепер на роздорожі і роздумують, що зарадити у прикрому положенню та що далі почати.

ФРАНЦІЯ ВИТАЄ ЗАЯВУ ГАРДИНҐА У СПРАВІ ВСТУПЛЕННЯ АМЕРИКИ ДО СВІТОВОГО СУДУ

ПАРИЖ, 26. лютого. — Французька преса приняла приязно заяву президента Гардинґа, в якій він висловив своє бажаннє, щоби Америка взяла участь в Постійному Суді Міжнародньої Справедливости в Газі, в Голяндії, який створила Ліґа Народів.

БЕЛЬҐІЙЦІ НЕ ДУЖЕ ВІРЯТЬ, ЩО ЗАЯВА ГАРДИНҐА СТАНЕТЬСЯ ДІЛОМ

БРУКСЕЛЯ, столиця Бельґії, 26. лютого. — Бельґійська преса приняла відомість про заяву президента Гардинґа у справі вступлення Америки до світового суду із засторогою.

Часопись „Індепандас Бельдж" пише, що Гардинґ пропонує, але Конґрес диспонує, отже ще годі приймати заяву Гардинґа яко щось певного.

ПОГАНИЙ СТАН РОСІЙСЬКОЇ АРМІЇ

ПАРИЖ, 26. лютого. — Тутешні часописі подають відомости з Росії, з яких виходить, що стан російської армії дуже поганий. Через те, кажуть часописі, у випадку війни ся армія не є небезпечна яко можливий союзник Німеччини.

ПЕРЕМИРЄ МІЖ ПОЛЯКАМИ І ЛИТОВЦЯМИ

ВАРШАВА, 26. лютого. — Поляки і Литовці згодились на перемирє і здержали боротьбу на виленському фронті.

ТУТАНХАМЕН

ЛУКСОР, Египет, Африка, 26. лютого. — Нині замкнено наново могилу староегипетського фараона сперед 3,400 літ, Тутанхамена. Могила має остатись замкнена і присипана піском ж до осени с. р.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ ВАША ГРОМАДА СПОВНИЛА СВІЙ ОБОВЯЗОК?

Нині кінчиться реченець для доповнення збірки на Фонд Негайної Допомоги Рідному Краєви до суми $30,000.

Якби всі українські громади сповнили свій обовязок, то Фонд був би довершений, але якщо так не сталось, то Фонд готовий таки остатись недовершений і нині, дня 28-го с. м.

Для довершення Фонду треба було, аби кожда українська громада зложила третю часть тої суми, яку зложила торік на Позичку.

Значить, кожда громада знає, чи вона се зробила, отже знає також, чи через неї осталась або не осталась прогалина в Фонді.

Як дійсно є такі громади, котрі до останньої хвилі не сповнили свого обовязку, то безперечно, що другі за них діла не зробили і Фонд остався недозбираний.

Тепер у загальному виказі показалось би, котрі громади завинили недозбиранню Фонду і на них впала би одвічальність за невдачу.

Сьому ще можна зарадити тепер в останній хвилі.

Нехай ті громади, котрі не зложили припадаючої на них третьої части, сейчас скличуть у себе наради всіх товариств і зложать недостаючу суму, а Фонд буде повний, хотяй кілька днів припізниться.

Ми певні, що Українська Місія оголосить ще останне зіставлення і подасть до відома українському загалови остаточний вислід, з якого буде видно, котрі громади доложили труду і жертв, щоби Фонд увінчався успіхом.

СЬОГОРІЧНИЙ ПОДАТКОВИЙ ОБОВЯЗОК.

Як кількох попередних років, так і сього року мешканці Злучених Держав обовязані зложити безпосередний особистодоходовий податок. Речинець для зложення податкового звіту минає дня 15. марта. Найдалі сього дня кождий мешканець Злучених Держав, без огляду на те, чи він є горожанином чи ні, має обовязок предложити до свого податкового уряду звіт зі своїх приходів та розходів та заплатити принадаючий на нього податок, зглядно що найменче першу його рату. Уряд буде розсилати податкові формулярі до виповнювання всім тим, що предложили йому свої звіти минувшого року, однак кождий мешканець Злучених Держав обовязаний такий звіт предложити навіть на случай, якби він такого формуляра від уряду не дістав, бо кождий має обовязок самий постаратися за такий формуляр, виповнити його та предложити урядови.

Від предложення виповненого формуляра увільнені всі особи, що не мають ще 21 літ життя, а далі ті самотні (незамужні) особи, що мають вже скінчених 21 літ, але не мали в 1922. році 1,000 долярів чистого приходу або 5,000 долярів всего приходу, та ті замужні особи, що в сім році не мали 2,000 долярів чистого або 5,000 всего приходу. Значить, кождий, що осягнув повнолітність після американського закона, є самотний, і в 1922. році мав (чи мала) 1,000 долярів або більше чистого приходу; далі кожда повнолітна, замужна людина, що мала чистого річного приходу 2,000 долярів або більше; та кожда повнолітна людина, що мала всего приходу 5,000 долярів або більше, — є обовязані предложити податковий звіт до дня 15. марта 1923. року. Формулярі таких звітів дістається в податкових урядників або їх заступників (питати треба за „колектор оф інтернел ревіню" або за „депюті колектор").

Порадно булоби всім, що є обовязані зложити податковий звіт, постаратися вже заздалегідь за податковий формуляр, щоби його як слід перестудіювати, належито виповнити та на час зложити в податковім уряді.

ПОЛЬСЬКА ҐАЗЕТА ПРО ПОЛЬСЬКИЙ СОЙМ.

Львівський польський дневник „Курер львовскі" так пише про варшавський сойм:

Сойм марудить. Зїздиться, щоб розїздитися на довші ферії. В партіях відносини більш аніж коли неналаднані, між партіями більше ніж коли ворожі. Демократія незіспоєна й несолідарна всупереч усім наукам і пересторогам сучасних подій. „Пяст" усе ще на розпутті, паралїжований внутрішньою борнею суперечних напрямків, знерухомлений балястом „ґешефтярських" елементів, безідейних, вичікуючих і услужних для всіх. Не видко в нововибраних законодатних тілах живого, творчого духа, не відчувається ритму палкої а швидкої праці. Не появились досі нові талани, молоді сили, свіжі ідеї. Остали давні антаґонізми, старі шахрайства, крутійства й проволікання. Виглядає, начеб то сойм і його провідники нічого не навчились, нічого не бачили, ні до якої цілі не йшли. Давне темпо, давні шабльони, дрібні комеражі, зависти й інтриги. В сей спосіб підтинаються парляментаризм в корінї. Сучасний сойм, сойм провінціяльного інтелїґента, не зміг виказати своеї висности над першим, хлопським. Щоб тільки гіршим не оказався! Політики привикли побоюватись за свою популярність і популярність своїх партій. Особи закривають собою партії, партії позитивну діяльність. Грязнемо, тонемо в липкій масі компромісів, безхарактерности, трусости. Треба нам перш усього психічного лікарства, здібности рішитися, наражуватись, творити.

Ані слова, мають чим поляки похвалитись перед своїми і перед чужими...

ШКІДЛИВА ІЛЮЗІЯ.

Про „гіршних і „ліпших" Поляків.

(Від власного кореспондента).

Всі важнійші моменти боротьби українського народу з польським поневоленнем показали, що ми маємо проти себе одноцільний фронт **цілої** Польщі.

Пригадаймо боротьбу в Галичині, в рамах австрійських державних відносин.

Доки ми тільки ставили домагання українського університету, доти польські ліві партії признавали нам слушність. Одначе як тільки українська молодіж була примушена польським сенатом львівського університету і польським студенством перейти від заяв до боротьби, — ми мали проти себе всіх Поляків.

Коли українські малоземельні і безземельні селяни, які були примушені заробляти на двірських ланах, вхопилися за оруже страйку, польська соціялістична партія зараз виступила з побоюваннями, що страйк буде використаний українськими партіями для національних цілий, що він стане оружем боротьби українських селян проти польських панів.

Доки в цілій Австрії йшла загальна боротьба за демократичну виборчу реформу, польські ліві партії удавали, що вони разом з українськими партіями хотять здобути загальне, рівне, безпосередне і тайне виборче право. Та коли прийшлося демократичну виборчу реформу переводити в життє; коли треба було означити скільки послів з Галичини до австрійського парляменту мають вибирати Українці, а скільки Поляки, тоді польські демократи, людовці і соціялісти стали солідарно з польськими панами до оборони „польського стану посідання" й уложили виборчий закон так, що український нарід Східної Галичини дістав 28 послів, **а польська меншість Східної Галичини дістала 30 послів**.

Рівночасно польські соціялістичні посли разом з усіми иншими польськими послами голосували за розширенням **автономії Галичини**, що означало скріплення польського політичного панування в Галичині.

По перших загальних виборах до австрійського парляменту були ми свідками цікавої зміни думок між польським соціялістичним публіцистом Вільгельмом Фельдманом і українським радикальним послом д-р Кирилом Трильовським. Фельдман закидував Трильовському, що той, творячи з усіми иншими українськими послами один парляментарний клюб, спроневірився соціялістичним ідеалом. Поляки, йдучи одним фронтом на здобутте українських земель, дуже не люблять, коли Українці творять один фронт для боротьби з польським поневоленнем.

Від сих галицьких справ у рамах Австрії перейдім на ширше поле польсько-українських відносин.

До вибуху світової війни польська соціялістична партія в Росії виступала все як протекторка всіх поневолених народів, з окрема Українців, Білорусинів, Литовців. Один з польських соціялістичних публіцистів, Лев Васілевський (псевдонім: Л. Плохоцький) зробив собі спеціяльну рекляму як горячий українофіл, прихильник української державної незалежности.

Та коли вибухла світова війна і Австро-Угорщина й Німеччина заняли часть українських земель під Росією, той сам пан Васілевський в цілім ряді німецьких брошур старався переконати Німців, що ніякого українського самостійницького руху нема, що утворенне самостійної української держави є утопією та що всі українські землі, які Австро-Угорщина й Німеччина відірвуть від Росії треба прилучити до Польщі. Таку саму думку пропаґував у своїх німецьких публікаціях висше згаданий Фельдман та инші польські соціялісти і поступовці. Сі писання польських соціялістів, які мали марку українофілів, робили польській проти українській пропаґанді особливу службу. Ті Поляки, які мала доступ до найвисших австрійських і німецьких кругів, говорили: „Дивіться, що пишуть про українську справу люди, які є приятелями українського руху!"

Коли світова війна скінчилася і українська Галичина проголосила свою незалежність і злуку з Українською Народньою Републикою, польський соціяліст Пілсудский як голова польської держави і польський соціялістичний кабінет Скорачевського, в якім висше згаданий пан Васілевський був мінітром закордонних справ, розпочали війну проти Української Народньої Републики в цїли завоювання Галиччини, Підляша, Холмщини, Волини і посунення границі польської держави як найдалі на схід.

Що формально вела війну з Польщею тільки Західно-Українська Народна Република, а Директорія Української Народньої Републики не виповіла Польщі війни, — се треба покласти на рахунок політики Директорії супроти Польщі. Одначе треба ствердити факт, що Польща напала своїм військом не тільки на Галичину, але також на висше згадані західні землі Української Републики.

Треба ще згадати подробицю, яка характеризує **настрої** в польських соціялістичних кругах. Син Дашинського і дочка Васілевського брали участь у польськім повстанню у Львові проти української державної влади.

В кінці пригадаймо становище польських лівих партій в часі, коли вже Галичина, Волинь, Холмщина й Підляше знайшлися під польською окупацією. Всі вони стоять на тім, що **ті українські землі мають на віки належати до Польщі**. Коли-ж заявляються за злагідненнем окупаційного режіму, то тільки тому, що на їх думку строгий режім побуджує Українців до боротьби, а під лагіднійшим режімом вони швидше помирилися би з польським ярмом.

Все те я пригадав на доказ, що всі Поляки займають супроти українського народу однакове становище і коли між ними є ріжниці, то тільки в поглядах на способи як удержати українські землі під Польщею.

Такого Поляка, який ясно і недвозначно заявив би, що завоюванне українських земель Польщею є насильством і протестував би проти того насильства, **нема** — з виїмком бувшого львівського посла Брайтера. Бо якби був, то обізвався би!

В таких відносинах, коли український нарід веде боротьбу на життє або смерть з Польщею за своє визволенне, коли в тій боротьбі має проти себе всіх Поляків, цілу Польщу, — не можемо ділити Поляків на „гірших" і „ліпших", на „ворожих" і „прихильних" нам. Такий поділ може тільки збаламутити, витворяючи ілюзію, ніби-то є також такі Поляки, які, коли-б мали власть, зовсім инакше ставилися би до української справи.

На таке невірне освітлюванне польського становища супроти нас я вже нераз звертав увагу, бо вважаю його шкідливим для нашої справи.

Недавно знов в одній з европейських кореспонденцій знаходимо таке освітленне. З приводу вибору президента польської републики знаходиться там похвала одного з **кандидатів** на президента, проф. Яна Бодуена де Куртене, який — мовляв — був приятелем Франка і підчас свого недавного побуту в Празі обурювався, що українська молодь не має свого університету у Львові і мусить їхати вчитися аж до Праги.

Приязнь з Франком треба оставити на боці, хоч-би тому, що між Поляками маємо більше колишніх приятелів Франка, які опісля стали найзавзятійшими ворогами українського народу.

Що-до обурення, яке мав висловити проф. Бодуен де Куртене з того приводу, що у Львові нема українського університету, то воно певне було висловлене в якійсь приватній розмові, а не публично.

А зрештою не тільки один проф. Бодуен де Куртене заступає думку, що у Львові повинен бути український університет. Навіть польське правительство від часу до часу удає, що збирається закладати український університет. Я вже згадував, що польські ліві партії заступають думку, що українські землі треба прикувати до Польщі не строгістю, а лагідністю. Але — **прикувати до Польщі!** І знати лагідність тільки супроти тих, які **годяться** на прикуванне до Польщі!

Але запитаймо, чи обурював се проф. Ян Бодуен де Куртене проти того, що Польща **завоювала українські землі?** Чи стоїть він на тім, що **Польща повинна уступитися з україн ських земель?**

Коли так, але **тільки** коли так, тоді можемо мати для нього признанне, як для нашого прихильника.

Коли-ж ні, то не треба відвертати уваги загалу від **головної цїли, — непримиримої боротьби проти Польщі,** — похвалами на адресу того чи иншого польського діяча, що він, мовляв, прихильнійший до нас ніж инші.

Не тільки ті наші вороги, що накладають на нас кайдани, але й ті, що хотять нам їх позолотити.

Зрештою уявім собі, що той сам проф. Ян Бодуен де Куртене став би навіть президентом польської републики. Чи від того змінилася би польська конституція? Чи може польські завойовницькі пляни змінилися би? Навіть українського університету у Львові не можна би тоді заложити так само, як не можна тепер, бо се не лежить у власти президента польської републики.

Сі поняття про „гірших" і „ліпших" Поляків остали нам у спадщині з того часу, коли ми в Галичині, в австрійських державних відносинах, вели **політичну боротьбу** з Поляками. В політичній боротьбі можливі є компроміси, можливий вибір між „неприхильними" і „прихильнійшими".

Та тепер ми ведемо **війну** з Польщею. А в війні хто не з нами, той наш ворог.

І тому в війні не треба розстрілювати уваги міркуваннями про те, хто з ворогів ліпший, а хто гірший. Треба натомість засереджувати всю увагу на одній цїли: боротьбі з ворогом.

Прага, 30. січня 1923.

Д-р Михайло Лозинський.

ПОЛЬЩА І ЇЇ СУСІДИ: СХІДНА ГАЛИЧИНА.

Під сим наголовком містить англійський журнал „Contemporary Review" присвячений справам міжнародної політики, у своїм випуску за січень с. р. отсю статтю, пера визначного англійського публіциста Дж. Ґлезґова.

„Відносини між Польщею і її сусідами, Литвою, з одної сторони й Українцями із Східної Галичини з другої, остають на далі прикрими. Коли польська анексія Вильни пройшла без протесту тому, що вся увага аліянтів присвячена іншим, більш пекучим неполагодженим справам, Українці були приневолені хопитись revolьти з причини примінення до них військової тактики. У Східній Галичині переведено насильно вибори для одинокої зрозумілої цїли, щоби анексійні замисли прикрити моральною покришкою. Рада Амбасадорів в Парижі грається тою ситуацією і відкладає свою діяльність. Населення Східної Галичини в переважній більшости українське. Заграницею є Українська Делеґація, яка домагається незалежности Східної Галичини, протестуючи проти намірів польської анексії. Тут таксамо як і в случаю Вильни відсутність рішення аліянтів про політичне становище краю дала Полякам добру нагоду. Первісна Мирова Конференція не виробила дефінітивного рішення. На ній дискутовано проект прилучити Східну Галичину до Польщі на 25 літ, щоби вона була адміністрована яко автономна територія, але сей проект відкинено. Договір в Сан-Жермен тільки відбирає ту територію Австрії і передає її до розпорядимости аліянтів. В Севр, 10. есрпня, 1920, Західну Галичину признано Польщі, але доля Східної Галичини і надалі осталась невирішеною. З огляду на те, що Польща відмовилась підписати договір з 10. серпня, 1920 р. є питанне, чи Поляки мають взагалі якенебудь право до якоїнебудь частини Галичини. Вона відмовилась від підпису того договору тому, що, принявши Західну Галичину, вона дала би д озрозуміння, що зрікається своїх претенсій на Східну Галичину. Поляки воліли займити цілу Галичину силою і в дійсности їх війска держать її в окупації від червня 1919 р.

Східна Галичина вважається Варшавою яко частина Польщі: вона приневолена посилати послів до польського сойму, примінюватись до польських законів, признавати польське горожанство, в противнім разі її мешканці позбавлені певних прав, як пр. доступу до університету. Наслідком послідної української революції польська влада хопилась цікавого способу, щоби не допустити до її повторення: а саме рекрутації Українців до польської армії".

ЗАПЕРЕЧЕННЄ ПОЛЬСЬКИХ „УГОДОВИХ" ЧУТОК.

Львівський український дневник „Громадський Вістник" у виданню з 3-го с. м. містить отсю заяву д-ра Володимира Бачинського:

В останніх часах польська преса, навязуючи до кампанії проти моеї особи, снує дивовижні фантазії в тім напрямку, немовто між краєвим проводом і нашим Урядом наступили розходження та що краєвий провід від довшого часу (як це подає „Нова Реформа" в спеціяльній телеграмі зі Львова) веде якісь переговори з польським урядом на підставі „територіяльної автономії ухваленої польським соймом".

Як голова Міжпартійної Ради і голова Народнього Комітету з усею рішучостю стверджую, що ані від довшого часу не велися ані тепер не ведуться ніякі переговори ані з польським урядом, ані з якиминебудь польськими партіями, ані взагалі з Поляками.

Одночасно заявляю, що нічого мені не відомо, щоби хтонебудь з українських відповідальних чинників чи поодиноких політичних осіб якінебудь переговори вів або наміряв вести. Інсинуаційні змагання польської преси йдуть в тому напрямку, щоби з одного боку створити для заграниці ілюзію мнимих угодових тенденцій, а з другого боку в краю посіяти зерно недовіря та спричинити роздвоення і розбиття українського громадянства.

Маю глибоке переконанне і тверду віру, що інсинуаційна робота без огляду на її жерело розібється о непохитну поставу нашої суспільности, а вимсамим всі ворожі заходи минуться зі своєю метою.

Львів, 2. лютого, 1923.

Др. Володимир Бачинський.

УКРАЇНСЬКІ СКАВТИ ПРОТИ ЗАБАВ ВЧАСІ СМУТКУ НАРОДУ.

Галицькі українські газети містять отсю заяву українських пластунок (скавток) із Станиславова:

Заява 23. полка ім. Ганни Барвінок.

З огляду на важну хвилю, яку гірко переживає наш народ, уважаємо, що краще було-б нашій молоді до лиця загальна жалоба чим забава з танцями. Молодь повинна бодай на момент призадуматись... Заявляємо, що не візьмемо участи ані в забаві „Буй-тура", ані в теперішньому карнавалі.

Станиславів, 25. І. 1923. Пластунки 23. полка.

УКРАЇНЦІ В ЗАБАЙКАЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТИ

Частина Сибіру, Забайкальська область, обнимає простір 13.475 км. і тягнеться від озера Байкалу на схід до границь китайської Манджурії, а з полудня граничить з Монголією. Населення Забайкаля, виносило перед кількананяцяти роками около 700.000 мешканців, яке особливо підчас світової війни в наслідок напливу зі заходу значно зросло. Крім українських переселенців і Москалів живе там около 150.000 туземців, Бурятів, Тунгузів. Країна ця багата в металі як золото, срібло, мідь, олово, цину і т. п.

Головним містом і осередком Забайкалля є місто Чіта. Після революції в Росії почала і Сибір рухатись. Українське населення организувалось в громади та гуртки. Глухе Забайкалля також не оставало по заду. При кінці 1918 р. істнувало там 14 громад та гуртків головно по місцевостях здовж залізно-дорожного шляху. Українські организації мали спільний вищий орган „Українську Округову Раду за Забайкалом" з постійним „Виконавчим Комітетом" в Чіті. Тут відбувались наради Окружної Ради, велась перепись українського населення (на жаль не докінчена), видавано українські посвідчення в виді пашпортів. Видача посвідчень мала у 1918 р. головно на меті охоронити Українців, як чужинців, від насильного втягування в червону армію. Взагалі становище українського громадянства Забайкалля в тім часі було: держатись невтралітету, не брати активної участи в большевицьких организаціях. І це становище, як пізнійше виказали події, було зовсім доцільне, бо після упадку влади большевиків (як їх там звали — великовиків) воно заощадило хоч в деякій мірі пролиття невинної крови українського населення, що звичайно буває при перміні влади. Українці головно залізно-дорожники жили надією, що повернуть на Велику Україну, та стануть там хоровтиною громадянами, але хуртовина, яка відтак почалась майже по всій Сибірі і на Україні, унеможливила здійснення надій. Виконавчий Комітет вів переписку в справах организаційних з Головною Радою в Омську, а передівсім зі Секретаріятом Краєвої Ради на Далекому Сході (Зелений Клин) у Владивостоці, як також з окружною Радою в Харбіні. За ініціятивою Чітинського Комітету мав відбутись в 1919 р. зїзд представників усіх организацій Сибірі, але з причини перерви комунікаційних ліній, як також політичних умовин він не відбувся. Були спроби видавання українських часописів в Томську, Харбіні і Владивостоці, але після виходу кількох чергових примірників внаслідок закриття видавництва по наказу влади, або матеріяльних недостач, перестали виходити.

На Сибірі в ріжних таборах, по місточках та селах, була значна скількість полонених Українців з Галичини та Буковини, число яких годі навіть приблизно означити, бо майже ніякої евіденції не велося. Були вправді при деяких українських громадах организовані „Комітети допомоги жертвам війни", але вони оставались здається, тільки на папері, а пізнійше у ряд Колчака їх зовсім скасував. Полонені других національностей як Німці, Чехи, Поляки, Мадяре, Румуни мали своїх представників на Сибірі (Червоний Хрест, ріжні місії) куди могли зголошуватись, отримувати в разі потреби матеріяльну допомогу в натурі або грішми, засягати інформації відносно повороту домів та положення в краю, тільки Українцям не було куди звертатись, ніхто ними не опікувався. А можна було цему зарадити, як не вислиною свого представника то бодай передання агент в справах українських полонених Сибірі якому другому, наприклад німецькому представникові. А тоді значна частина полонених по одержанню точних інформацій про стан в краю Гблаб поважно призадумалась чи вертати туди, де політичні умовини не дають подиху, чи коротати свій вік емігрантом на чужині, чи радше остатати на Сибірі, де хоч світ дошками забитий, а всеж таки свобідніще живеться.

А. С. Левицький.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

БРУКЛИН, Н. Й. Бр. Прес. Тройці, від. 203 повідомляє, що чвертьрічний мітинг відбудеться о 8. годині вечером в суботу, 3. марта в гали церковній під ч. 162 Норт 5-та ул. На порядку нарад важні справи дотичні розвою братства. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — М. Шипош, предс.; В. Яськевич, секр.

САВТ БРУКЛИН, Н. Й. Бр. св. о. Николая, від. 293 повідомляє, що квартальні збори відбудуться в неділю, 4. марта о годині 1. пополудни в гали церковній під ч. 157—18-та ул., Бруклин. Позаяк суть важні справи до порішення, обовязком кождого члена явитись на збори а то під карою: член 50 цнт., а урядник 1 дол. — С. Нигрич, предс.; Г. Чоповйдло, секр. рек.; П. Доцик, секр. фін.; Л. Дибак, кас.

МАЙНЕРСВИЛ, ПА. Від. 78 У. Н. Союза повідомляє, що мітинг відбудеться о 2. годині пополудни в неділю, 4. марта в церковній гали. Обовязком кождого члена прибути на сей мітинг. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — І. Онушка, предс.; І. Пелех, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. Тов. Запорожська Січ, від. 388 повідомляє своїх членів, що місячний мітинг відбудеться 4. марта о годині 1 сполудня під ч. 3010 Вест 3-та ул. На порядку нарад є важні справи. Всі члени мають явитися на сей мітинг. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — С. Мелько, секр.

ДОПИСІ

ЮТИКА, Н. Й.

Збірка на Фонд Негайної Допомоги Рідному Краєви.

Першу працю того Фонду мусим признати для бр. св. Петра і Павла, від. 58 Укр. Нар. Союза, бо той відділ дня 21. січня на зборах зібрав $44.00 і постановив дальшу збірку, щоби докінчити її успішно. Дальше на зборах парохіяльних дня 4. лютого на внесенне п. В. Лисогіра присутні зложили 12 долярів, а з парохії 10.00 разом 22.00 доляри. В церкві дня 11. лютого зібрано на Службі Божій 11.30; з розгривки, на котру українські шторники П. Ликтей і Л. Гарматюк подарували індика, прийшло чистих грошей 30.00 долярів. Тут мусим застановитись і подумати, що у нас є досить Українців, котрі підпирають проклятих ляхів, які за власну вашу працю купують машинові карабіни на наш бідний український народ. Ви повинні ніт до своїх українських шторників і їх підпирати, щоби вони могли ще більше нам помогти. Ви видите самі, що вони ще не відмовились від жадного народнього фонду, тож зрозуміте, що вам жаден чужинець не дасть на нашу допомогу, але ще втопив би вас. Мусимо признати, що в нас за короткий час збірка дуже успішно пішла.

ВОЄННИЙ „ЛІКАР"

У Львові арештовано бувшого польського старшину, якого імени преса не подає, що на основі вислухання двох семестрів медицини іменував себе „доктором" і як такий виконував лікарську практику. В справі його лікаровання заряджено поліційне слідство.

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

ПЛАСТУН.

Оповідання з життя запорожських збігців.

(18)

— У Великім Лузі. Наш поход скінчився надеподівано добре. В московській стації, на котру ми наскочили, не було війска. Було цілком так, як тут. Мабуть ті, що тут, прийшли звідтам. Ми пішли на них, вони пішли на нас. Ми лишили пять козаків, вони лишили пять салдатів. У них погибли всі, з наших лишився бодай Чвердa. Ми взяли великий военний запас, в тім один мозділ. Дещо з того, що не може було взяти, ми спрятали на сусідних островах. Пізнійше я поволи витащу. Решту разом зі стацією ми спалили. Все те сталося зараз першого дня. Вертаючи, ми задержалися подальше від Січи. Мене і Аслана отаман вислав наперед на розвіди. Ми розділились. Він мав підплисти під острів від сходу, я від заходу. Я виплив аж в Дніпро і звернув назад у Великий Луг тою протокою, котрою привіз нас сюди Бобренко. Саме при устю протоки я побачив стебло звисаюче з прибережного куща. „Звідки тут стебло?" думаю. Я стягнув його і побачив, що до него привязана нитка, до нитки камінчик. Пливу далі розтокою і знов бачу таке стебло на нитці і камінчику. Таких знайшов я ще чотири. Послідне з початку розтоки, при котрій наш острів. Я не сумнівався, що се були дороговкази для нашого ворога. Отже дуже обережно наближався сюди. На беріг вийшов в такім місці, на котрім, мабуть ще ніколи не була, не то людська, але й звіряча нога. Раз вже був по пазуху загриз в болоті. Ледви виліз. Як тут був ясно, ви побачили би, як виглядаю. Коби знатте, де мурза! Може впав у ворожі руки...

— Ми бачили його з даху башти, — сказала Ганна. — Був при кінці розтоки. Ми знаками сповістили його, що на острові ворог. Зрозумів нас і відплив.

— То добре. Отаман вже не впаде в засідку, бо мав на мисли дожидати Аслана. Як Аслан з ним, то він безпечний... Москалі башти не штурмували?

Ганна розказала про все з кінця. Ще затаїла й першої розмови Татарков.

— Отаман, як все вертав, був чогось дуже неспокійний, — оповідав Голима. — Його стурбувало се, що з московської стації щезло було московське війско. Він приказав мені пробратися до вас і лишитися з вами. Для мене такий приказ... Ви догадаєтеся, Ганно, що я не ждав на повторенне приказу... Але тепер бачу, що я де інде потрібнийший, ніж тут. І я думаю, що поки вони не мають в руках отамана, до башти не будуть добуватися. А отаманові моя рушниця і моє око могли би стати в пригоді.

— Я таксамо думала, — замітила Ганна, — але боялася сказати вам. Ви вже так часто важили за нас своїм життєм... Се таки забогато на одного.

— Се мій промисел, Ганно. Як рибі жити в воді, так мені в тих небезпеках. Проти Божої волі куля не візьме мене. А має взяти, то возьме й тут. Ось тепер снігу просто бійниці. Стрілить який москаль, оттак собі, на ура, куля влучайно пролетить крізь бійницю і Голима минувся... Отже й ви гадаєте, що я вам тут непотрібний... чи менше потрібний ніж вашому батькови?

— Тут ви, поки що, цілком непотрібні, — відповіла Ганна, — а батькови і його товаришам дуже. Хто знає, як там тепер Може знов лише вам будуть завдячувати свій ратунок?

— А ти, Чвердо, що кажеш?

— Я скажу те саме, що сказала Ганна Горбеївна. Найгірше ми вже перебули. А прийде ще гірше, то й ви не поможете.

— Дайте кусень мяса і кусень хліба, бо я вже млію з голоду. Ідіть!

Ганна засвітила каганчик, щоби знайти хліб і мясо.

— Піду, — Голима говорив далі, — під затон, де наша пристань. Я вже був там, ідучи сюди. Москалі сидять в засідці. Як би отаман надплив, не знаючи про засідку, то мої стріли за плечима москалів не лиш остерегли би його, але й самих москалів збентежилиб. Може й піщли би в розтіч... Кобі ще один мушкет і ще один кинджал!

Голима і Чверда зглянулися і зараз оба глянули на Ганну. Ганна глянула на них. Всі трое розуміли себе. Чверда встав і поліз на поверх.

Ганна приступила до Голими і взяла його за руку.

— Голимо! — сказала дрожачим голосом. — Ви казали мені, що любите мене і хочете, щоби я стала вашою жінкою?

— На що згадуєте про се, ще й в таку хвилю? Я раз осмілився говорити з вами про се, але ви чейже не забули, яка була ваша відповідь. Я не такий, щоби добиватися того, що любов, коли воно для мене недосяжне.

— Слухайте, Голимо! Я високо ціню вас. Ви се знаєте. Знаєте, що шаную і поважаю вас. Спасіть мого батька, то я буду вас обожати. Тут маєте мою руку. Як зголоситеся по мене, буду ваша.

— Як отаман в небезпеці, то не треба аж заплати, ще й такої, щоби мені пригадати, що приятель винен приятелеви. Ні, я й без того зробив се, що мені каже моя совість.

— Зробіть се, що вам каже ваш розум. Сяк, чи так скінчиться, я ваша.

— Я, дівчино, не надіявся сеї ночи знайти таке щастє. Ваші слова солодкі. Такі, яких я в життю ще не чув. Але я й без них зробив би все, що в моїх силах, щоби Горбея Олексу спасти.

Чверда зійшов з гори з мушкетом.

— То дуже добра гадка, щоби ви пішли оба, — сказала Ганна, подаючи Голимі хліб і вуджене мясо. — Ідіть оба. Самі знаєте, що тепер тут для мене нема ніякої небезпеки. А буде яка, то я одна годна зробити те саме, що й з одним помічником. І огонь заллю, як знов підложать, і з всіх мушкетів випалю, які тут є. Все ліпше ворога брати в два огне... чи батькови помогаючи, чи спасаючи мене.

— Тепер ми між молотом і ковалом, Чвердо, — промовив Голима, чіхаючися в потилицю. — Хиба тобі й мені роздертися на дві половини?

— Не роздирайте себе, лише йдіть оба, — наглила Ганна.

— Ходім! — сказав Голима. Хвилю наслухували, чи нема кого під баштою. Відсунули і відхилили обережно двері. Насамперед виховзся, повзучи на череві, Голима, за ним Чверда. Дальше посунулися аж тоді, коли почули, що в башті засуви засунені. В сій хвили гукнула сальва.

— Боже мій, запізно!—крикнула Ганна: Відсунула двері, вибігла з башти і пустилася за обома.

— Біжіть скорше! Скорше! — кричала.

— Дівчина вдуріла! — крикнув Голима. — Вертай, затягни ті на силу назад до башти і лишися з нею. Я мушу бачити, що сталося з отаманом. Дай мені свій мушкет. Я буду крити ваш відворот. Далі піду аж тоді, коли обое щезнете в башті.

Чверда подав мушкет Голимі, котрий поклався на землі. Сам побіг проти Ганни.

— Ви вертаєте?! — кричала. — До батька!

Він вхопив її за стан, підніс, і до башти. Саме тоді вискочили з кущів на поляну два Татари. Побачили втікаючих і пустилися за ними. Пробігли понад лежачого в траві Голиму, але не бачили його. Чверда з Ганною на руках вже добігав до башти. Ще лиш крок і будуть в безпеці. Але оба татари вже були так близько них, що були би не дали заперти дверий. Були би скочили до башти зараз за Чвердою. Гукнув стріл і один Татарин впав перед порогом башти. Гукнув другий, і другий повалився на сам поріг. Щоби заперти двери, Чверда мусів наперед відсунути трупа.

Голима запозв до кущів і пустився в сторону затона. Не розумів, що сталося, бо по першій сальві вже не було ніякої стрілянини. Лише бачив, як коло затона проміж дерева ходили огні.

— Мабуть позапалювали скипки і збирають убитих, ранених, — думав.

Коли так обережно підсувався в сторону огнів, набиваючи по дорозі рушницю, почув ліворуч шелест і на силу давлені стони.

— Якийсь ранений, — подумав.

— Ганно, Ганно! — стогнав ранений.

— То Горей!

Пішов кущами пару кроків дальше і справді побачив Горбея, що стояв спертий об пень берези.

— Знасилуйте себе, отамане, не стогніть, — шепнув приступаючи до него, — щоби не знали ті собаки. Заведу вас до башти.

(Дальше буде).

ПРОФЕСІОНАЛЬНЕ ОБРАЗОВАННЄ ШКІЛЬНОЇ МОЛОДІ

Стара правда, що кождий „швець повинен знати своє шевство", перестала бути правдою ще з того часу, відколи машинова індустрія заняла місце колишнього ремесла. Ще яких пятьдесять літ тому кождий робітник міг вивчити своє ремесло з усіх боків і мусів його вивчити. Відразу малим хлопцем він ішов за челядника в науку до „майстра" і вчився від його доти, доки сам не став майстром, значить справді вишколеним робітником. Тверда се була звичайно школа, та все таки результат був той, що швець знав своє шевство і кравець кравецтво, коваль міг викувати плуга, а тесля поставити будинок.

Все те минулося, відколи машина заняла місце людського хисту і професіонального знання. Машинова індустрія зробила конець і челядникам і майстрам. Молодий чоловік іде просто в фабрику, де нема кому й нема коли його вчити, і щойно при роботі пихаєпем, без ніякої системи, чого небудь навчиться. Число справді вишколених, кваліфікованих робітників, неустанно маліло разом з тим, як в промисловости заводжено щораз більше машин.

Та яке воно справді мале, показалося аж підчас послідної війни, коли рекрути в американській армії мусіли проходити невеликий екзамен що-до свого технічного хисту. Показалося, що з усіх тих робітників, які називали себе кваліфікованими в таким чи иншим ремеслі, ледви одна третина була справді кваліфікована. Підчас війни більш як мілїон жовнірів проходило технічні курси в армії, та проте з кінцем війни все ще бракувало пів мілїона вишколених робітників, щоб заповнити всі технічні позиції в військовій службі. Той примір показує, що не дивлючись на всю індустріялізацію Америки, чи власне через неї, технічний хист і знаннє тут дуже мало поширені.

Розуміється, в час машинової індустрії неможливо завертатися до старої цехової практики, щоб молоді робітники записувались наперед в челядники і йшли на науку до майстрів. Технічне вишколенне може їм дати лише професіональна школа, яку й має на увазі ухвалений в 1917-ім році федеральний закон про професіональне образованнє (Вокейшнал Едюкейшен Ект), яким покладено основу під нову систему практичного навчання в публичних школах. Тим законом установлено Федеральну Комісію для Професіонального Образовання та віддано в її розпорядженнє на кождий рік доволі значну суму грошей з федерального скарбу для розділу поміж окремі стейти, з тим, що кождий стейт має від себе додати стільки-ж грошей, скільки одержить їх з федерального надилу та разом ужие на професіонально - технічні курси в публичних школах. Ціль тих курсів — приготовити учеників наперед до такого чи иншого ремесла (будівництво, машинові промисли, механіка, хліборобство і т. и). для того, аби вони вийшовши з школи відразу могли заняти місце в індустрії як вишколені і знаючі робітники.

В минулім році федеральним урядом і стейтами разом ужито на цілі того професіонально-технічного образовання американської шкільної молоді суму 14.700,000 долярів. За ті гроші удержувано 4,945 професіональних шкіл з 12,280 учителями. Взагалі 475,858 учеників вчилося в тих школах, з того найбільше (130,000) в промислових і індустріяльних школах і (60,000) в хліборобських: 165,000 учеників ходило до вечірніх шкіл в тих стейтах, які після початкової школи виманають ще двох літ частинної науки. Те число се ще тільки початок, та показує, що за пять літ зроблено доволі великий поступ. Розуміється ті професіональні школи не продукують готових майстрів. Але вони дають основу для того, щоби набутою в школі технічною практикою ученик міг відразу перейти до корисного заняття.

Слідча важна проблема в справі професіонального технічного образовання є проблема тих хлопців та дівчат, які вже покинули школу і пішли до роботи. Школа повинна доповнити і їх технічне образованнє та умовжливити їм поступ в професіональним життю. І в тімнапрямі зроблено вже початок. З вище згаданих професіональних шкіл 1,077 були школи вечірні, приступні також для молодіжи, яка до школи не ходить. Одначе 113,338 учеників в тих школах се ще не богато в порівнанню з трема мілїонами американських дітей у віці між чотирнайцятим і сімнайцятим роком, які до школи не ходять.

СПРОСТОВАННЄ

до справоздання з коляди на Рідну Школу.

В групі II-гій разом з п-ною Абрагамовською колядували також п-на Марія Давидів і п-на Дерек.

Ч. 12. Колядував Литвиншин. Дали: Паламар 1.00, Виноградчак 1.00, Литвиншин 3.00.

До ч. 1. Колядував С. Гиса. Додати: Москалик 1.00.

Ліга Горожан в Ню Йорку.

ЗНАЧІННЯ РУРСЬКОГО ПРОМИСЛУ ДЛЯ НІМЕЧЧИНИ Й ЕВРОПИ

Поруря, заняте тепер Французами, є від часу подїлу Горішнього Шлеска найважнійшою промисловою округою Німеччини. А саме, що торкається вугля і заліза, то рурський басейн є майже одиноким жерелом постачання для цілої німецької держави, ба навіть для богато сусідних країв, які дістають відтіль вуголь, залізо і сталь. В мирових часах рурська округа давала щорічно більше ніж 100 мілїонів тон камінного вугля а в 1913 р. навіть округло 115 міл. тон (з 199 р. 97 мілїонів!), при цілій продукції всієї держави 191 мілїонів тон камінного вугля.

Тепер участь рурської округи в камінно-вугляній продукції Німеччини є ще більшою, бо не лише пропала найголовнійша частина Горішного Шлеска (продукція мирового часу 43 міл. тон камінного вугля), але й округа Заари (13 міл. тон) та Альзація й Льотарингія. Також що торкається продукції коксу, який має особливо велике значіння для західно німецького гутничого промислу, то Поруря здавна мало для цієї продукції величезне значіння. З загальної німецької продукції 32 мілїонів тон коксу перед війною припадало на одно лише Поруря 25 мілїонів тон. Продукція зелізної руди старої німецької держави походила здебільша з Льотарингії. При загальним добуванню зелізної руди з німецької митної полоси кількістю округло на 34 мілїонів тон зелізної руди, припадало в останньому мировому році на Альзацію й Льотарингію більше ніж 20 мілїонів тон, на Люксенбург 6.5 мілїонів тон, а на округу Дортмунд лише біля 500.000 тон. Таким робом запаси зелізної руди в найбільшій частині перейшли до Франції, при чому годиться зауважити, що сама Альзація й Льотарингія добувають більше зелізної руди, ніж уся передвоєнна Франція. В наслідок того німецький зелізний промисл, й ще перед війною вимагав імпорту чужої руди, тепер спроваджує зелізні руди головно з Франції, Еспанії та Швеції, одначе в останніх місяцях звернувся й до канадійської руди, щоби не бути залежним у цьому відношенню виключно від Франції.

Що до продукції зеліза, то Надренська Вестфалія теж займає у ній перше місце. З продукції 193 мілїонів тон чугуну в році 1913 — 8.2 мілїони тон припадали на ренсько-вестфальську зелізну індустрію, на Льотарингію й Люксембурґ 6.4 мілїонів тон, на область Заари 1.4 мілїонів тон, на Шлеск 1 мілїон тон, на Зіґерлянд, Вецляр і Гессен-Нассау стільки само, решта на полудневу Німеччину й Турингію. З загальної продукції 19.3 мілїонів тон чугуну більш аніж 9 мілїонів тон пропало здебільша на користь Франції та в меншій частині на річ Польщі (Горішний Шлеск).

Поруря постачало вугля й коксу перед війною не тільки великій частині німецької індустрії, але й більшість европейських країв у значній мірі зуживала вугля з цієї округи. Всеж заграничний експорт рурського вугільного синдикату доходив у 1913 році до 15.6 мілїонів тон вугля, 4.4 мілїонів тон коксу, а 1.7 мілїонів тон брікетів. З цього отримала Голяндія разом 7 мілїонів тон, Бельгія 4.8 мілїонів тон, Франція 4.6 мілїонів тон, Італія 1 мілїон тон, Швайцарія 0.8 мілїонів тон, АвстроУгорщина 0.5 мілїонів тон, Росія 0.7 мілїонів тон. Те-ж скандинавські краї та Еспанія спроваджували перед війною великі скількости рурського вугля. Воно змінилося з того часу настільки, що і німецькі краї і Швайцарія й Італія, Еспанія і т. д. тепер примушувані не брати рурського вугля, а замісць нього споваджувати американське й англійське вугілля, що, очевидно, вимагає значно вищих видатків. Австрія спроваджувала в останніх літах майже лише рурське вугілля для стирійських зелізних гут. Крім цього австрійський зелізний промисл ізза невистарчаючої скількости чугуну в Німеччині, яка мусить для себе самої спроваджувати великі скількости чужого чугуну, мусить ввозити значні маси чугуну й иншого матеріялу з Люксембургу і Льотарингії.

В самій Німеччині область Рури сьогодні постачає своєю продукцією вугля, кокс і побічні матеріяли і вироби західно-німецької зелізної індустрії не лише на вузшу ренсько-вестфальську округу, таможні зaвізниці, електричні і газові фабрики, але навіть середньо й полудnево німецька індустрія мусить послугуватися сьогодні рурським вугіллем і західно-німецьким зелізом, бо постачання цих областей з боку Горішнього Шлеску не можливе від часу відірвання цієї богатої промислової області; горішньо-шлеська продукція сирівців щораз більше обслугує Польщу.

Окупація Руру є остаточною метою французького великого промислу, який від ряду літ змагає до знищення свойого конкурента, Німеччини. Франція розпоряджає сьогодня продукцією вугля около 35 мілїонів тон. До цього треба долучити продукцію округи Заари у висоті 1 мілїона тон місячно. Французька продукція вугля збільшилася від 1919 р., а також виріб коксу росте постепенно і в 1922 р. осягнено 750.000 тон. Недостачу коксу у Франції витворено штучно, щоби мати претенсії до німецького промислу. Також кількість зелізних виробів і сирівців у Франції осягнула передвоєнну висоту. Французький зелізний промисл минулого року розпоряджав 7—8мілїонами тон, а продукція в мирний час виносила 5.2 мілїона тон сирівцю і 4.7 тон сталі. Конфіскуючи кокс у рурському басейні Франція хоче обнизити ціну того продукту та обезцінити зелізні вироби своїх конкурентів коштом Німеччини. В гру тут входить також англійський та бельгійський великий промисл.

Обсада Поруря принесе очевидно для німецького промислу тільки втрати і труднощі, натомісць для французького копальництва тільки дальші користи. Достава вугля для західно-німецького промислу вееж таки не могтиме припинитися, бо туди треба буде доставити й решти опалового матеріялу, що нагромадяться в рурському басейні. Але в парі з тим рурське вугля призначене для Німеччини помітно подорожіє. Французькі гамарні, які загалом є добре заосмотрені, після обсади одержуватимуть ще більше рурського угля і коксу, як дотепер, а кошти їх удержання падатимуть з дня на день. Заграниця одержуватиме після обсади ще менче угля і зеліза із західно-німецького краю. В першу чергу торкається це північної Німеччини і Швайцарії, евентуально треба счислитись з новим припиненням достави коксу для Австрії. Західньо-німецьке копальництво передбачує усі можливости і замовляє великі скількости англійського вугля. Чи рурські копальняні робітники приступлять до генерального страйку у відповідь на французьку обсаду — поки що невідомо.

Приняті союзами робітників резолюції удержані в наглядно лагідному тоні і ніяк не відповідають радикальним висловам, які чулося на робітничих вічах на передодні обсади. На всякий випадок нема надзвичайної охоти до праці серед робітників а можна побоюватися, що через генеральний страйк буде загроженє істнування усеї фабричної продукції західньо-німецьких областей. Уже груднева продукція Поруря виносила ледви 7.9 мілїонів тон. Але навіть тоді, коли до страйку не прийде, не можна сподіватися надто великих добутків із занятої області, через що західньо-німецький промисл потерпить найбільше. А що якраз її мають на увазі Французи, то можна сподіватись найбільш строгої контролі в області вугляної продукції.

(За „Економістом" у „N. Fr. Pr.").

СПРАВА УКРАЇНСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ НА ВОЛИНІ В ПОЛЬСЬКОМУ СОЙМІ

Наглий внесок посла Приступи і товаришів з українського клюбу в справі надання луцькій гімназії прав державної інституції.

В місті Луцьку на Волині істнує від 1895 року мужеська 8-клясова гімназія, котра за російських часів користала з повних прав середних державних шкіл. В 1917 році перемінено гімназію в такий спосіб, що впроваджено до неї український викладову мову, рахуючись з потребою і вимогами населення дати своїй дітворі освіту в рідній мові.

З заняттям міста Луцька польськими військами — нова шкільна влада відібрала згаданій гімназії всі права, з яких гімназія користала. В 1920 році Волинська Шкільна Кураторія приказала дирекції гімназії застосуватись в системі викладів до програми польських середних шкіл, вводючи одночасно до всіх клас, як предмети обовязкові — польську мову, історію, літературу і географію Польщі. Учителів тих предметів призначила Кураторія. Весь педагогічний персонал має вищу освіту і довголітну педагогічну практику і має польське підданство. Кураторія робила кілька візитацій гімназії і винесла про неї як найліпше враження.

Тимчасом, мимо кількох просьб дирекції і населення — відповідна шкільна влада не удержавнила до сих пір тої одинокої на цілу Волинь середньої української школи, хоч польське населення численно значно меньше — має там 7 державних гімназій з рідною викладовою мовою.

Частину молоді з закінченою в луцькій гімназії освітою в 1922 р. покликано до війська, не признаючи її прав, які прислуговують молоді польських середних шкіл, а рецті відмовлено приняття до польських вищих шкіл.

Стремлючи до закінчення освіти, а не маючи до цього змоги в границях Польщі — більш 30 осіб були змушені нелегально переходити границю, наражаючи своє життя. Чужі держави приняли ту молодь до своїх шкіл, забезпечили її матеріяльно і цілком заопікувались тими жертвами теперішніх відносин в Польщі.

На підставі повищого, Високий Сойм зводить ухвалити:

Закликається Уряд, до часу унормування стану в шкільництві на Волині, негайно удержавнити там одинокуу мужеську українську гімназію в Луцьку.

Варшава, дня 22. січня 1923 р. (підписи послів).

Повищий внесок подано на засіданню Сойму 22. січня ц. р. Президія Сойму переслала його до комісії освітної і буджетової.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".